

Do mateřské školy od dvou let? Proč ne, když...

Představa, že se mezi čtyřletými dětmi a dokonce i předškoláky „ocitne“ batole, kterému byly před nedávnem dva roky, nepochází z říše fantazie. Venkovské školky, které mají málo dětí a „bojují“ o přežití, takto malé děti přijímají už několik let. A v soukromých školkách potkáme i děti, kterým ještě dva roky ani nebyly.

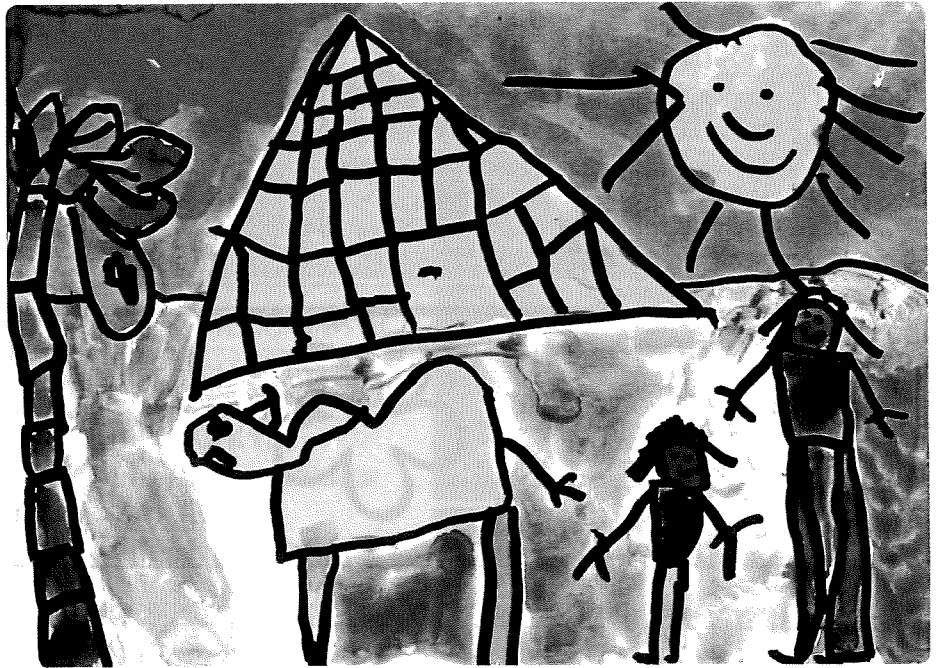
V soukromé mateřské škole Čertův vršek, která sídlí v pražské Libni, přijímají děti už od roku a půl. A při mé návštěvě převažovaly děti, které se blížily k nejnižší vstupní věkové hranici. Má to logiku, rodiče přece jenom snáze najdou místo pro starší dítě a předškoláka umístí vžďycky. Ale dvouletá „mrňata“ jim s otevřenou náručí přijmou spíše v privátní školce. Ředitelka školičky Čertův vršek Kateřina Francová říká, že umístění malého dítěte do školky je velkým zásahem do chodu celé rodiny. Malé děti by podle ní také měly projít postupnou adaptací. „Je zapotřebí včleňovat je do skupiny dalších dětí pomalu a velmi citlivě, také je třeba pracovat v malých skupinkách. Velmi důležitá je také komunikace s rodiči – zajímá nás, jak dítě reagovalo na návštěvu ve školce, jak o školce doma povíдалo. Někdy mám pocit, že větší problém s adaptací dítěte mají spíše rodiče. Mají strach, jak jejich dítě bude reagovat a jsou sami dopředu zbytečně vystrašení. Tyto emoce se pak přenášejí i na dítě. V tomto případě stačí ale krátký rozhovor s rodiči, jak vypadá zvykávací hodina a jak by měli s dítětem hovořit oni, aby se dítě do školky těšilo a zbytečně se nestresovalo. Největší odměnou pro nás pak je, když rodiče si přijdou vyzvednout dítě do školky a ono vyvádí, protože od nás nechce odejít. Je to pro nás ocenění, že jdeme správným směrem,“ usmívá se Kateřina Francová.

Kapacita školičky Čertův vršek je 15 dětí, o které se starají čtyři „tety“. Podobné to je ve školce v estonském Tallinu, kterou vede Margery Lilienthal. Ve třídě její mateřské školy je v případě, že do třídy dochází batole, 14 dětí (výjimečně jich může být 16). Zaujál mě

system, jakým její školka řeší adaptaci „nováčků“. „Nové děti k nám do školky nastupují v srpnu, kdy je ve školce volněji, průměrná docházka v letních měsících je u nás 3–4 děti ve třídě. Učitelé tak mají dostatek času věnovat se novým dětem. Rodičům také doporučujeme, aby první dva tři týdny dávali děti do školky jen na půlden a brali si je domů před poledním spánkem,“ vysvětluje Margery. Program, který její školka nabízí, je poměrně ambiciózní. Součástí vzdělávacího programu jsou kromě tvořivých činností, rytmizace, společného zpívání a cvičení také rozvoj řeči a komunikace, rozvíjení vztahu k přírodě a také povědomí o světě kolem nás. „Děti dále podporujeme v získávání nových dovedností, snažíme se, aby dokázaly dát najevo svá přání a pocity a také aby si postupně osvojovaly pravidla chování,“ říká Margery Lilienthal. V její školce se klade velký důraz na hru. „Snažíme se, aby si děti hru užily a dokázaly se na ni koncentrovat, povzbuzujeme je, aby hru obměňovaly a hrály si „na něco“. Vedeme je k tomu, aby se učily metodou pokus-omyl a aby samy poznávaly, jak vše kolem nich funguje. Také chceme, aby se nebály ptát se na nové věci.“

Mnohé maminky často s dětmi navštěvují různá mateřská centra. A tam si mohou „otestovat“, jak se jejich dítě zapojuje mezi ostatní.

Abych se přiznala, celkem jsem očekávala, že obě školky budou mít zajímavý program i vypracovaný adaptační systém, a ani jedna mě nezklamala. Zajímalo mě ale, jak se v zařízeních potýkají s tím, že dvouleté děti mívají ještě plenky. A taky zda mají v programu vedení dětí k udržování čistoty, lidově řečeno zda učí děti chodit na nočník. Kateřina Francová mi vysvětlila, že k péči v jejich školce neodmyslitelně patří i „nočníkový trénink“. „Po domluvě s rodiči učíme děti chodit na nočník a musím říct, že máme velký úspěch,“ směje se. „Děti se učí i od kamarádů. Když mladší vidí, že starší děti již chodí na nočník nebo na záchod, je to pro ně dobrá motivace. Proces zvykání na nočník je ale časově náročný. Pokud si dítě odvyká od pleny, ptáme se ho několikrát do hodiny, jestli chce na nočník, v průběhu dne děti na nočník dáváme, aby ‚nezapomněly‘, že již nemají plenkou. Tuto péči si můžeme dovolit vzhledem k vysokému počtu personálu. Musím říct, že si nedovedu představit učít děti na nočník a ostatní hygienické návyky s počtem dětí a pedagogů ve státních školkách.“ V estonské školičce je vedení k sebeobsluze součástí programu a učitele nepřekvapí, když do školky nastoupí dítě, které má ještě pleny. Podle ředitelky není přebalování žádný problém. „Rodiče jen musejí do školky dodat plenky,“ říká Margery.

Namaloval Zaynab Hamied, MŠ Pasohlávky.

Ideál? Existuje

Kolik takto malých dětí by mělo být v jedné skupině? „Děti do tří let by mohlo být kolem deseti,“ říká MUDr. Zuzana Ludvíková. „Moje tříletá dcerka nastoupila do státní školky a ve třídě je jedna učitelka na bezmála třicet dětí, je jich ve třídě 28. A to je opravdu hodně. Je to strašně náročná práce, a učitelka nemá šanci věnovat se dětem tak, jak by potřebovaly. Je to náročné i pro děti, do tří let byly doma s maminkou, případně se sourozencem, a najednou jsou v ‚tlupě‘ skoro třiceti dětí. Nikdo tam na ně nemá čas.“

Psycholožka Helena Klímová, která se v šedesátých letech minulého století zabývala vlivem kolektivních zařízení na dětskou psychiku, si myslí, že rodinný charakter zařízení pro batolata by byl jednoznačným „plus“. „Jsem přesvědčená o tom, že v zásadě je pro dítě dobré, když je v kontaktu s dětmi různého věku. Takže kdyby to mělo charakter rodiny, byly tam třeba dvě předškolní děti, dvě mladší a pak třeba jedno dvouleté, bylo by to stálé, s tím, že by nejstarší děti časem odešly do školy a zase by přišlo nějaké další malé, vypadalo by to jako větší sourozenecká skupina,“ soudí psycholožka. „Kdyby to vedla žena s přirozenými mateřskými schopnostmi, láskyplná a schopná individuálního vztahu k dětem, nemusela by mít školy, ale hlavně zkušenosti, tak si dokážu představit, že by to pro dítě mohlo být dobré. Dokonce pokud dítě žije samo s maminkou, mohlo by ho to obohatit. Bylo by to vlastně něco jako jiná rodina, dítěti by se tam mohlo líbit a mohlo by tam i prospívat. Řekla bych, že školky a jesle přejímají model, který se osvědčuje u starších dětí, a přenášejí ho níže. A to pro malé děti není dobré,“ myslí si Helena Klímová.

Podle Evy Opravilové z PedF UK by rodiče měli sami zkoumat, jestli jejich dítě zařazení

do skupiny zvládne, a také by měli pečlivě vybírat, komu své dítě svěří. „Mnohé maminky často navštěvují různá mateřská centra. A tam si mohou ‚otestovat‘, jak se jejich dítě zapojuje mezi ostatní. Třeba ve Francii existuje šest forem vzájemné rodičovské pomoci. Fungují tam například otcovské jesle, které vedou jenom otcové... Institut rodičovské výpomoci není nic nového, fungoval tu odjakživa. Dříve ale fungoval lépe, protože vztahy byly jednodušší a zejména v menších lokalitách se lidé znali. Ostatně třeba mezi křesťanskými rodinami to funguje stále. Když se taková rodina ocitne v nějaké náročné situaci, ostatní si děti ‚rozeberou‘ a je to pro ně normální, protože se znají. Těchhle služeb se bojím ve chvíli, kdy se poskytují anonymně, na inzerát. Existují třeba nonstop ‚hlídárny‘ dětí, kam je možné dát dítě kdykoli – jedna naše studentka tam byla na brigádě. Může tam být kojeneček, předškolák, školák atd., k dispozici je mikrovláknka, děti nechodí ven, jsou v jedné místnosti. Některé děti jsou tam na pár hodin, jiné ale na několik dní. A to považuji za nesprávné. Komerzializace a anonymita péče o malé děti je nebezpečná.“ ■

Mgr. Marie Těthalová

Knižní tip

Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ

Cílem publikace je postihnout všechny základní aspekty vzdělávání dětí raného věku, poskytnout užitečné informace o přednostech a úskalích této práce, včetně praktických rad a ukázek činností, přinést inspiraci a být prospěšná učitelkám a ředitelkám mateřských škol, rodičům i dalším čtenářům. Knihu napsaly Hana Splavcová a Jana Kropáčková, vydalo ji nakladatelství Portál a zakoupíte ji na obchod.portal.cz.

